

संस्कृत-भारती

परिचयः

नवमः पाठः

सूक्तिः

इन्द्रोऽपि लघुतां याति स्वयं प्रख्यापितैर्गुणैः ।

Bragging about his own merits even Indra loses his self-esteem.

व्याकरणम्

कर्मणि
तव्यत् / अनीयर्

विधि-लिङ् लकारः

बालकः पाठं पठेत्

कर्तृपदम् - बालकः (Subject)

कर्मपदम् - पाठं (Object)

क्रियापदम् - पठेत् (Verb)

प्रथमा-विभक्तिः
द्वितीया-विभक्तिः
क्रियापदम् कर्तृपदम्
अनुसरति

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

बालकेन पाठः पठितव्यः / पठनीयः

बालकेन
पाठः
पठितव्यः / पठनीयः

- तृतीया-विभक्तिः
- प्रथमा-विभक्तिः
- कर्मपदम् अनुसरति

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

बालकेन कथा पठितव्या / पठनीया

बालकेन
कथा
पठितव्या / पठनीया

- तृतीया-विभक्तिः
- प्रथमा-विभक्तिः
- कर्मपदम् अनुसरति

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

बालकेन गद्यं पठितव्यम् / पठनीयम्

बालकेन
गद्यं
पठितव्यम् / पठनीयम्

- तृतीया-विभक्तिः
- प्रथमा-विभक्तिः
- कर्मपदम् अनुसरति

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

बालकाः पाठं पठेयुः

बालकाः - प्रथमा
पाठं - द्वितीया
पठेयुः - कर्तृपदम् अनुसरति

बालकैः पाठः पठितव्यः /
पठनीयः

बालकैः - तृतीया
पाठः - प्रथमा
पठितव्यः / पठनीयः - कर्मपदम्
अनुसरति

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

बालकाः पाठान् पठेयुः

- बालकाः - प्रथमा
पाठान् - द्वितीया
पठेयुः - कर्तृपदम् अनुसरति

**बालकैः पाठाः पठितव्याः /
पठनीयाः**

- बालकैः - तृतीया
पाठाः - प्रथमा
पठितव्याः / पठनीयाः - कर्मपदम्
अनुसरति

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

उदा -

छात्रेण

लेखकेन

लिङ्गं यथा

पाठः पठनीयः/पठितव्यः (पुल्लिङ्गम्)

पत्रिका पठनीया/पठितव्या (स्त्रीलिङ्गम्)

पुस्तकं पठनीयम्/पठितव्यम् (नपुंसकलिङ्गम्)

वचनं यथा

काव्यं लेखनीयम्/लेखितव्यम् (एकवचनम्)

काव्ये लेखनीये/लेखितव्ये (द्विवचनम्)

काव्यानि लेखनीयानि/लेखितव्यानि (बहुवचनम्)

तत्त्वात् / अनीयर् कर्मणि

१. ज्ञा -	२. नृत् -
३. पद् -	४. भू(भव्) -
५. चिन्त् -	६. धाव् -
७. दृश् -	८. क्रीड़ -
९. अट् -	१०. दा -

१. ज्ञा - ज्ञातव्यम्/व्यः/व्या	२. नृत् - नर्तितव्यम्
३. पद् - पठितव्यम्	४. भू(भव्) - भवितव्यम्
५. चिन्त् - चिन्तयितव्यम्	६. धाव् - धावितव्यम्
७. दृश् - द्रष्टव्यम्	८. क्रीड़ - क्रीडितव्यम्
९. अट् - अटितव्यम्	१०. दा - दातव्यम्

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

१. स्मृ -----
३. रच् -----
५. वद् -----
७. पच् -----
९. त्यज् -----

२. लिख् -----
४. हस् -----
६. वस् -----
८. निन्द् -----
१०. चल् -----

१. स्मृ स्मरणीयम्
३. रच् रचनीयम्
५. वद् वदनीयम्
७. पच् पचनीयम्
९. त्यज् त्यजनीयम्

२. लिख् लेखनीयम्
४. हस् हसनीयम्
६. वस् वसनीयम्
८. निन्द् निन्दनीयम्
१०. चल् चलनीयम्

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

उदा - बालः चित्रं पश्येत्।
बालेन चित्रं दर्शनीयम्/द्रष्टव्यम्।

१. माता शिशुं रक्षेत्।
२. कवि: कविंतां रचयेत्।
३. भारवाहकः भारं वहेत्।
४. उमा मधुरं त्यजेत्।
५. शिष्याः गुरुं नमेयुः।
६. मनुष्यः परोपकारं कुर्यात्।
७. अहं श्लोकं वदेयम्।
८. त्वं वस्त्रं प्रक्षालये:।

तव्यत् / अनीयर् कर्मणि

९.भवती शाटिके क्रीणीयात्।

१०.भिक्षुकाः धनं याचेरन्।

११.छात्रा उच्चैः प्रश्नं पृच्छेत्।

१२.युवकः परिश्रमेण फलं प्राप्नुयात्।

१३.कार्यकर्तारः ग्रामं ग्रामं गत्वा शिबिराणि चालयेयुः।

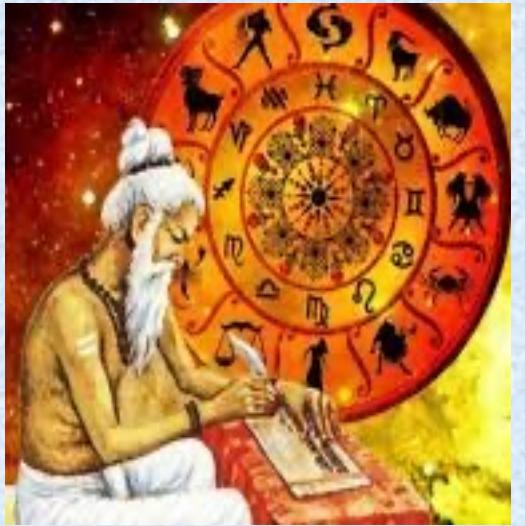
१४.जननी पूरिकां पचेत्।

१५.भगिनी घेर्टों पश्येत्।

२. व्यावहारिकशब्दावली

वाहनानि

वृषभशकटः -	Bullock-cart	अश्वशकटः -	Horse-drawn cart
द्विचक्रिका	- Bicycle	स्कूटर्यानम्	- Scooter
कार्यानम्	- Car	जीप्यानम्	- Jeep
त्रिचक्रिका	- Autorickshaw	वस्तुवाहकम्	- Lorry
लोकयानम्	- Bus	नगरयानम्	- City Bus
सुखयानम्	- Luxury Bus	सामिसुखयानम्	- Semi-luxury Bus
वेगदूतयानम्	- Express Bus	रेल्यानम्	- Train
विमानम्	- Aircraft	उड्हुपः	- Raft
नौका	- Boat	महानौका	- Ship/Vessel
मार्गः	- Road	पादपथः	- Foot path
उपमार्गः	- Cross Road	मुख्यमार्गः	- Main Road
राजमार्गः	- Royal Path	स्तरः	- Stage/Level
घट्टः	- Phase/Block	स्थानकम्	- Stop/Terminus
चतुष्पथः	- Circle		

३. चाटुश्लोकः

There are four easy ways of making money. Each of them is found in one individual. It is rare to find a combination of two or three of them in one individual. They are -

दैवज्ञत्वं मान्त्रिकत्वं भैषज्यं चाटुकौशलम्
एकैकमर्थलाभाय द्वित्रयोगस्तु दुर्लभः ॥

The astrologer's job, the magician's profession, any medical practice and skill in witty sayings - any one of them is enough to make money. It is rare to find the combination of two or three of them (in one person.)

४. समस्या

‘शतचन्द्रं नभस्तलम्’ - This is a Samasyā. It means that the sky has a hundred moons. The Samasyā is solved in the following stanza.

दामोदर-कराधात-विह्वलीकृतचेतसा ।
दृष्टं चाणुरमळ्ळेन शतचन्द्रं नभस्तलम् ॥

With his mind set whirling by a terrible blow of Kṛṣṇa's fist, Caṇūra the wrestler saw the sky as if pervaded by a hundred moons.

५. सुभाषितम्

त्यागो गुणो वित्तवतां वित्तं त्यागवतां गुणः ।

परस्परवियुक्तौ तु वित्तत्यागौ विडम्बना ॥१७॥

पदविभागः - त्यागः, गुणः, वित्तवताम्, वित्तम्, त्यागवताम्, गुणः, परस्परवियुक्तौ, तु, वित्तत्यागौ, विडम्बना ।

प्रतिपदार्थः - त्यागः - Sacrifice (giving money away) गुणः - is a virtue वित्तवताम् - of the rich; वित्तम् - having money गुणः - is a virtue त्यागवताम् - of the benevolent. तु - But, वित्तत्यागौ - money and benevolence परस्परवियुक्तौ - are not found together (in one person). विडम्बना - It is ironical !

तात्पर्यम् - If the rich have a mind to give money away, it is indeed a merit. If generous people have enough money, this is also a merit. But wealth and generosity do not go together. This is ironical indeed !

न सा सभा यत्र न सन्ति वृद्धाः
 वृद्धाः न ते ये न वदन्ति धर्मम् ।
 धर्मो न वै यत्र च नास्ति सत्यम्
 सत्यं न तद्यच्छलनानुविद्धम् ॥१८॥

पदविभागः - न, सा, सभा, यत्र, न, सन्ति, वृद्धाः, वृद्धाः, न, ते, ये, न, वदन्ति, धर्मम्, धर्मः, न, वै, यत्र, च, न, अस्ति, सत्यम्, सत्यम्, न, तत्, यत्, छलनानुविद्धम् ।

प्रतिपदार्थः - यत्र - Where वृद्धाः - elders न सन्ति - are not there सा सभा न - it is not an assembly. ते - Those ये - who न वदन्ति - do not speak धर्मम् - Dharma न वृद्धाः - are not elders. च - And तत् - that यत्र - in which सत्यं नास्ति - there is no truth धर्मः न वै - is not Dharma. तत् - That यत् - which is छलनानुविद्धम् - charged with deceit न सत्यं - is not truth.

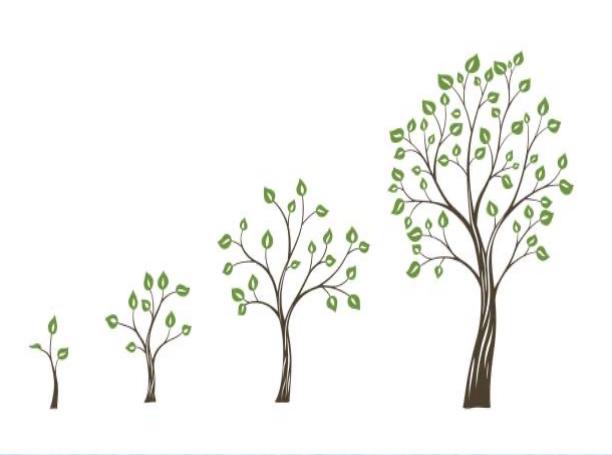
तात्पर्यम् - There is no assembly where there are no elders. They are no elders if Dharma is not taught by them. It is not Dharma if it does not contain truth. It is not truth if it is tainted with deceit.

धातवः

एध्
कृज्
कृक्
क्रमु
क्षमु

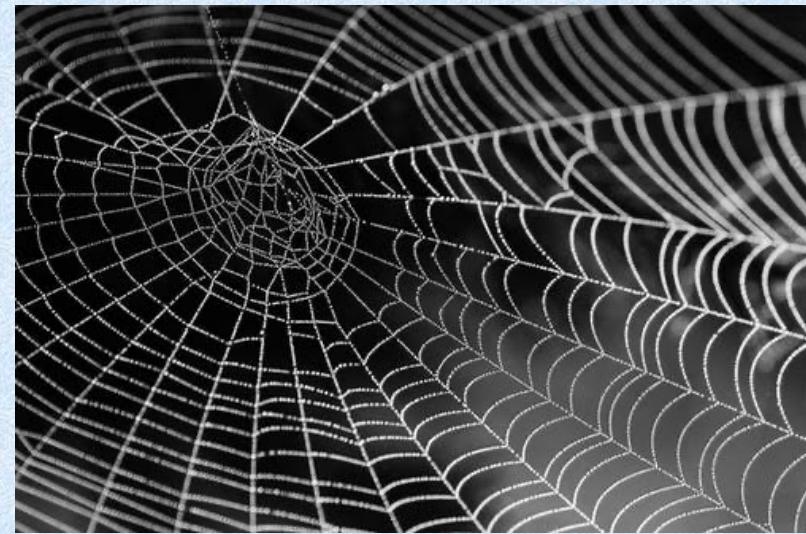
- To Grow
- To Coo
- To Scatter
- To Step
- To Tolerate

७. काव्यकथा

कुशः कुमुद्धती च

नृपः कुशः कुशावतीनगरे वसति स्म । कदाचित् राजभवने कुशः रात्रौ
शयने आसीत् । किन्तु प्रबुद्धः एव आसीत् । तदा अयोध्यायाः अधिदेवता
तत्र आगच्छति । कुशम् उद्दिश्य वदति - ‘पुरा अयोध्यायां मार्गे नूपुराणं
ध्वनिः श्रूयते स्म । इदानीं शृगालानाम् अमङ्गलरवः श्रूयते । गवाक्षाः
कृमितन्तुजालैः आच्छादिताः । एवम् अयोध्यानगरी मरुभूमेः अवस्था
प्राप्तवती । अतः पुनः आगत्य तत्रैव भवान् वसतु’ इति । ततः कुश
शिल्पिभिः अयोध्यां नवीकृत्य तत्रैव वासम् अकरोत् ।

कुशः कदाचित् सरयूनद्यां जलक्रीडां कृत्वा तटम् आगतवान् । तस्य हस्ते
‘जैत्राभरणं’ नाम वलयम् आसीत् । किन्तु तत् जले एव प्रभ्रष्टम् आसीत्
तत् आभरणं जनकेन रामेण दत्तम् आसीत् । आभरणस्य अन्वेषणार्थं कुशः
बहु प्रयत्नं कृतवान् । किन्तु आभरणं न लब्ध्यम् ।

| 'केनापि अपहृतम्' इति

मत्वा गरुडास्त्रं विमोक्षुं कुशः सन्नद्धः अभवत् । तदा नागलोकस्य राजा
कुमुदः कुमुद्वत्या सह आगच्छति । कुशं प्रति - 'राजन् ! इयं कुमुद्वती मम
अनुजा । सा कन्दुकेन क्रीडन्ती आसीत् । तदा भवतः 'जैत्राभरणम्'
आसादितवती । अतः इदं जैत्राभरणं कन्यारत्लं च स्वीकुरु' इति
कथितवान् ।

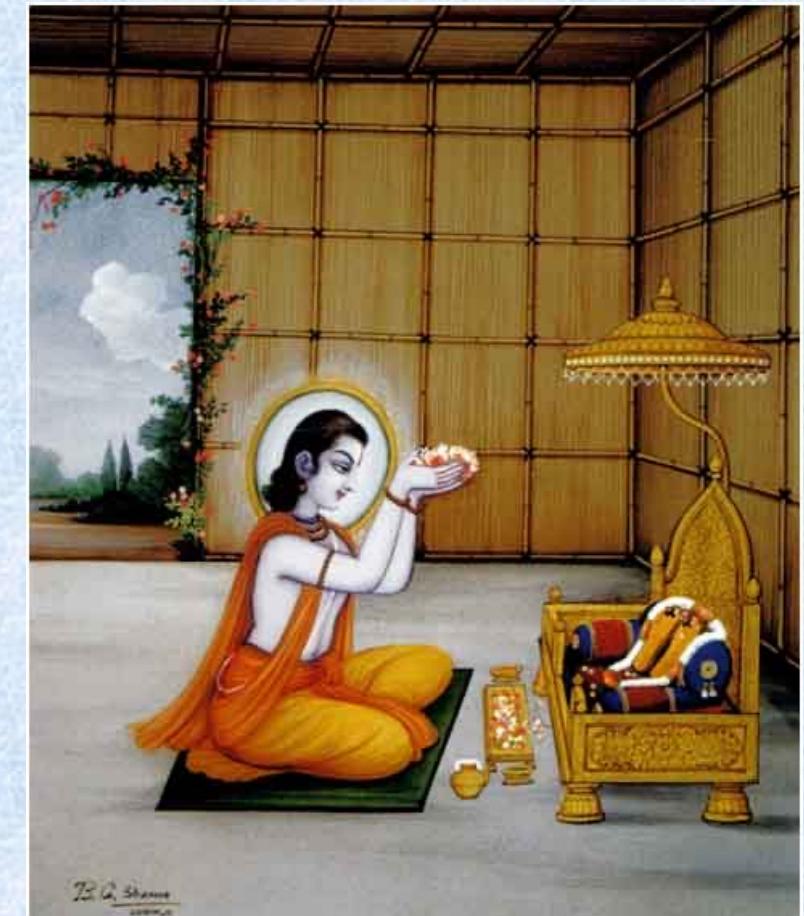
अनन्तरं कुशः कुमुद्वर्तीं परिणीतवान् । कुशस्य कुमुद्वत्याः च अतिथिः
नाम पुत्रः जातः । अतिथिः सकलकलासु पारञ्जतः । कदाचित् कुशः युद्धे
देवानां साहाय्यं कर्तुं देवलोकं गतवान् । तत्र दुर्जयनामकेन राक्षसेन सह युद्धम्
अकरोत् । यद्यपि युद्धे दुर्जयः मृतः, किन्तु तस्मिन्नेव युद्धे कुशः अपि मृतः ।
पत्नी कुमुद्वती चितारोहणं कृतवती । ततः सर्वे अमात्याः मिलित्वा पुत्रस्य
अतिथेः पट्टाभिषेकं कृतवन्तः ।

अन्वयः - 1

सः काममनवाप्यैव रामपादावुपस्पृशन्
नन्दिग्रामेऽकरोद्राज्यं रामागमनकाङ्क्षया

पदविभागः

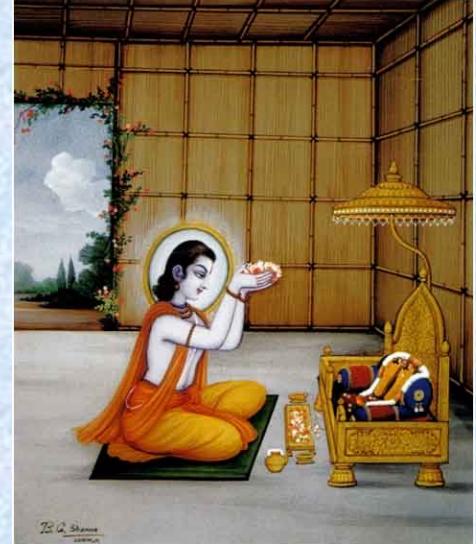
सः, कामम्, अनवाप्य, एव, रामपादौ, उपस्पृशन्,
नन्दिग्रामे, अकरोत्, राज्यम्, रामागमनकांक्षया

अन्वयः - 1

पदविभागः

सः, कामम्, अनवाप्य, एव, रामपादौ, उपस्पृशन्,
नन्दिग्रामे, अकरोत्, राज्यम्, रामागमनकांक्षया

क्रिया - अकरोत् (लङ्) (प्रधानम्)
अनवाप्य (ल्यपु) (अप्रधानम्)
उपस्पृशन् (शत्रु) (अप्रधानम्)

क्रिया - अकरोत्
प्रथमा - सः (भरतः) (कर्ता)
द्वितीया - राज्यम् (कर्म)
तृतीया - रामागमनकांक्षया
सप्तमी - नन्दिग्रामे

क्रिया - अनवाप्य
प्रथमा - (सः) (भरतः) (कर्ता)
द्वितीया - कामम् (कर्म)

क्रिया - उपस्पृशन्
प्रथमा - (सः) (भरतः) (कर्ता)
द्वितीया - पादुके (कर्म)

अन्वयः - 1

अन्वयः

सः कामम् अनवाप्य एव रामपादौ उपस्पृशन्
रामागमनकांक्षया नन्दिग्रामे राज्यम् अकरोत्

प्रतिपदार्थः

सः
कामम्
अनवाप्य एव
राम-पादौ उपस्पृशन्
रामागमन - कांक्षया
नन्दिग्रामे राज्यम् अकरोत्

- भरतः
- अभिलाषं (श्रीरामस्य पुनरागमनम्)
- अप्राप्य एव
- श्रीरामचरणौ (पादुके) नमस्कुर्वन्
- श्रीरामस्य प्रत्यागमनस्य इच्छया
- नन्दिग्रामे वसन् राज्यम् पालितवान्

अन्वयः - 1

अन्वयः

सः कामम् अनवाप्य एव रामपादौ उपस्पृशन्
रामागमनकांक्षया नन्दिग्रामे राज्यम् अकरोत्

तात्पर्यम्

भरतः रामं अयोध्यानगरं प्रत्यागम्य राज्यं पालयितुं प्रार्थितवान् । किन्तु एकचित्तं रामः चित्रकूटे एव वस्तवान् । भरतेण सहै रामः अयोध्यानगरं न गतवान् । भरतः रामस्य पादुके स्वीकृत्य तस्य नमस्कारं कृत्वा प्रत्यागतवान् । रामं विना सः अयोध्यानगरं प्रवेष्टितुं न इष्टवान् । .”यदा रामः अरण्ये वसति तदा कथम् अहम् अयोध्यानगर-प्रासादे भोक्तम् अनुभवामि ?” इति सः चिन्तितवान् । अयोध्यानगरात् बहिः नन्दिग्रामे रामस्य पादुके स्मर्शनं कृत्वा पूजां कृत्वा राज्यम् परिपालनं कृतवान् । रामस्य प्रत्यागमनस्य इच्छां मनसि स्थापयित्वा राज्यं रक्षितवान् ।

अन्वयः - 2

गते तु भरते श्रीमान् सत्यसन्धो जितेन्द्रियः
रामस्तु पुनरालक्ष्य नागरस्य जनस्य च
तत्रागमनमेकाग्रो दण्डकान् प्रविवेश ह

पदविभागः

गते, तु, भरते, श्रीमान्, सत्यसन्धः, जितेन्द्रियः,
रामः, तु, पुनः, आलक्ष्य, नागरस्य, जनस्य, च,
तत्र, आगमनम्, एकाग्रः, दण्डकान्, प्रविवेश, ह

अन्वयः - 2

पदविभागः

गते, तु, भरते, श्रीमान्, सत्यसन्धः, जितेन्द्रियः,

रामः, तु, पुनः, आलक्ष्य, नागरस्य, जनस्य, च,

तत्र, आगमनम्, एकाग्रः, दण्डकान्, प्रविवेश, ह

- क्रिया - प्रविवेश (लिङ्) (प्रधानम्)
 - गते (सति सप्तमी) (अप्रधानम्)
 - आलक्ष्य (ल्यप्) (अप्रधानम्)

क्रियापदं - प्रविवेश

प्रथमा - श्रीमान्, सत्यसन्धः, जितेन्द्रियः,
 एकाग्रः, रामः (कर्ता)

द्वितीया - दण्डकान् (कर्म)

क्रियापदं - गते (सति सप्तमी प्रयोग)
 प्रथमा - भरतः

क्रियापदं - आलक्ष्य

प्रथमा	-	(रामः) (कर्ता)
द्वितीया	-	आगमनम्
षष्ठी	-	नागरस्य जनस्य
अत्ययम्	-	तत्र, च, पुनः, ह, तु

अन्वयः - 2

अन्वयः

भरते गते तु श्रीमान् सत्यसन्धः जितेन्द्रियः
एकाग्रः रामः नागरस्य जनस्य च तत्र पुनः
आगमनम् आलक्ष्य दण्डकान् प्रविवेश ह

प्रतिपदार्थः

भरते गते तु

- यदा श्रीराम पादुके गृहीत्वा भरतः
- अयोध्यानगरं गतः तदा
- वशी
- एकाग्रचित्तः
- श्रीरामचन्द्रः
- पुरस्य जनस्य च
- चित्रकूटं प्रति आगमनं समीक्ष्य
- दण्डकारण्यं प्रविष्टवान्

जितेन्द्रियः

एकाग्रः

रामः

नागरस्य जनस्य च

तत्र पुनः आगमनम् आलक्ष्य
दण्डकान् प्रविवेश ह

अन्वयः

भरते गते तु श्रीमान् सत्यसन्धः जितेन्द्रियः
 एकाग्रः रामः नागरस्य जनस्य च तत्र पुनः
 आगमनम् आलक्ष्य दण्डकान् प्रविवेश ह
तात्पर्यम्

यदा श्रीरामस्य पादुके गृहीत्वा भरतः अयोध्यानगरं गतवान्
 तदा महात्मनः सत्यवान् वशी एकाग्रचित्तः श्रीरामः
 चिन्तितवान् । अस्माकं वासस्थलं सर्वेजनैः इदानीं जातम् ।
 अस्मान् मेलितुं पुनः पुनः आगताः । अतः परस्थलं गमनम्
 एव उत्तमम् । ततः रामः सीतालक्ष्मणाभ्यां सह दण्डकारण्यं
 प्रविष्टवान् ।

सन्धि:

सर्वण्दीर्घ-सन्धि:

अ + अ = आ
अ + आ = आ
आ + अ = आ
आ + आ = आ

अ - आ → आ
सर्वण

इ + इ = ई
इ + ई = ई
ई + इ = ई
ई + ई = ई

इ - ई → ई
सर्वण

ऋ + ऋ = ऋ
ऋ + ऋ = ऋ
ऋ + ऋ = ऋ
ऋ + ऋ = ऋ

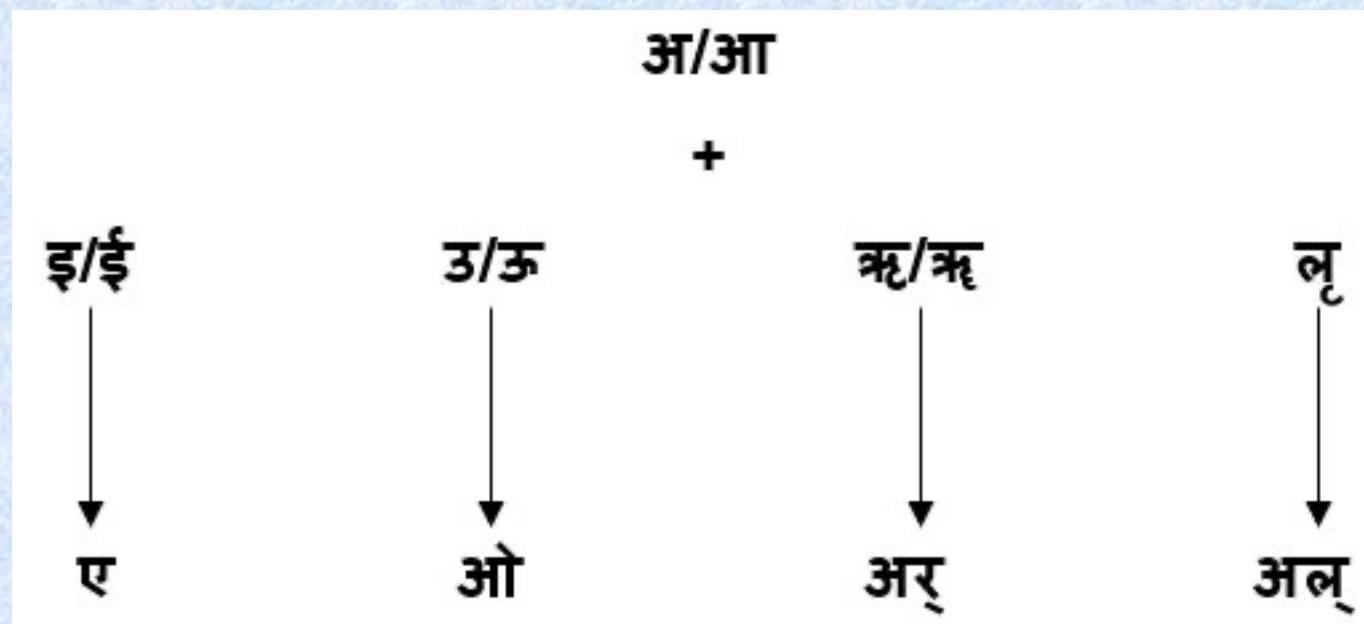
ऋ - ऋ → ऋ
सर्वण

ऋ + ॠ = ॠ
ऋ + ॠ = ॠ
ॠ + ॠ = ॠ
ॠ + ॠ = ॠ

ऋ - ॠ → ॠ
सर्वण

सन्धि:

गुण-सन्धि:

सन्दिधः

वृद्धि-सन्धिः

अ/आ

+

ए/ऐ

ओ/औ

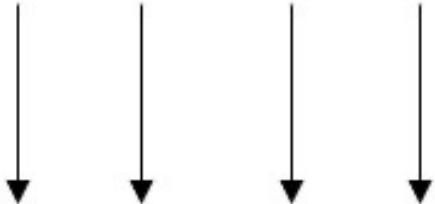
८

३५

यण्-सन्धि:

य्, व्, र्, ल् = यण्

इ/ई, उ/ऊ, ऋ/ऋ, लृ + any असर्वां स्वर

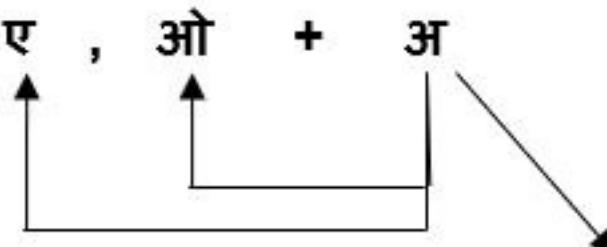
य् व् र् ल्

- इ/ई + any स्वर except इ/ई → य् in place of इ/ई
- उ/ऊ + any स्वर except उ/ऊ → व् in place of उ/ऊ
- ऋ/ऋ + any स्वर except ऋ/ऋ → र् in place of ऋ/ऋ
- लृ + any स्वर except लृ → ल् in place of लृ

पूर्वरूप-सन्धि:

पूर्वरूपसन्धि

At the end of word -

अ merges with ए and ओ

(s) = अवग्रह / द्विखन्द - indicates
elongation of preceding vowel

- ❖ अ merges with the earlier letter ए and ओ, it acquires the form of the preceding letter (पूर्वरूप)
- ❖ अवग्रह (s) always has the vowel अ hidden in it. The अवग्रह (s) replaces the vowel अ

यान्तवान्तादेशः-सन्धिः

अयादिसन्धि

At the end of word - ए , ऐ , ओ , औ + any vowel

↓ ↓ ↓ ↓
अय् आय् अव् आव्

- ❖ ए + any vowel = ए → **अय्**
- ❖ ऐ + any vowel = ऐ → **आय्**
- ❖ ओ + any vowel = ओ → **अव्**
- ❖ औ + any vowel = औ → **आव्**

सन्धि:

राजेन्द्रः

परमौचित्यम्

नत्वाहम्

इत्यस्ति

महर्णम्

पित्रिच्छा

तस्यौदनम्

पार्वतीशः

गृहयासीत्

महौत्सुक्यम्

गुर्वत्र

गच्छामीति

मिथिलेशः

नदीष्वत्र

पुत्रेष्वहम्

सन्धिः

तथैव

पठन्त्यपि

क्षमस्वेति

सदैव

केऽपि

सर्वास्वपि

इत्यस्मि

धीरोऽपि

प्रत्युवाच

पितेति

विद्यालयम्

दैश्यारि

तत्रैकदा

कोऽपि

प्राचीनोत्तिः

DASA DIK PALAKAS

INDRAHA,

PASCHIMA DISAHA, PALAKAHA
VARUNAHA

YAMAHA

AGNEYA DISNANA, PALAKAHA,
AGNIHI

NIRURUTHYA
D
PALAKAHAA,
MARUTHAYAHA

VAYAVYA DISAHA, PALAKAHA,
VAYUHU

ISHA, ISHAHA,
ISHAHA

UTHARA DISHA, PALAKA
KUBERAHA

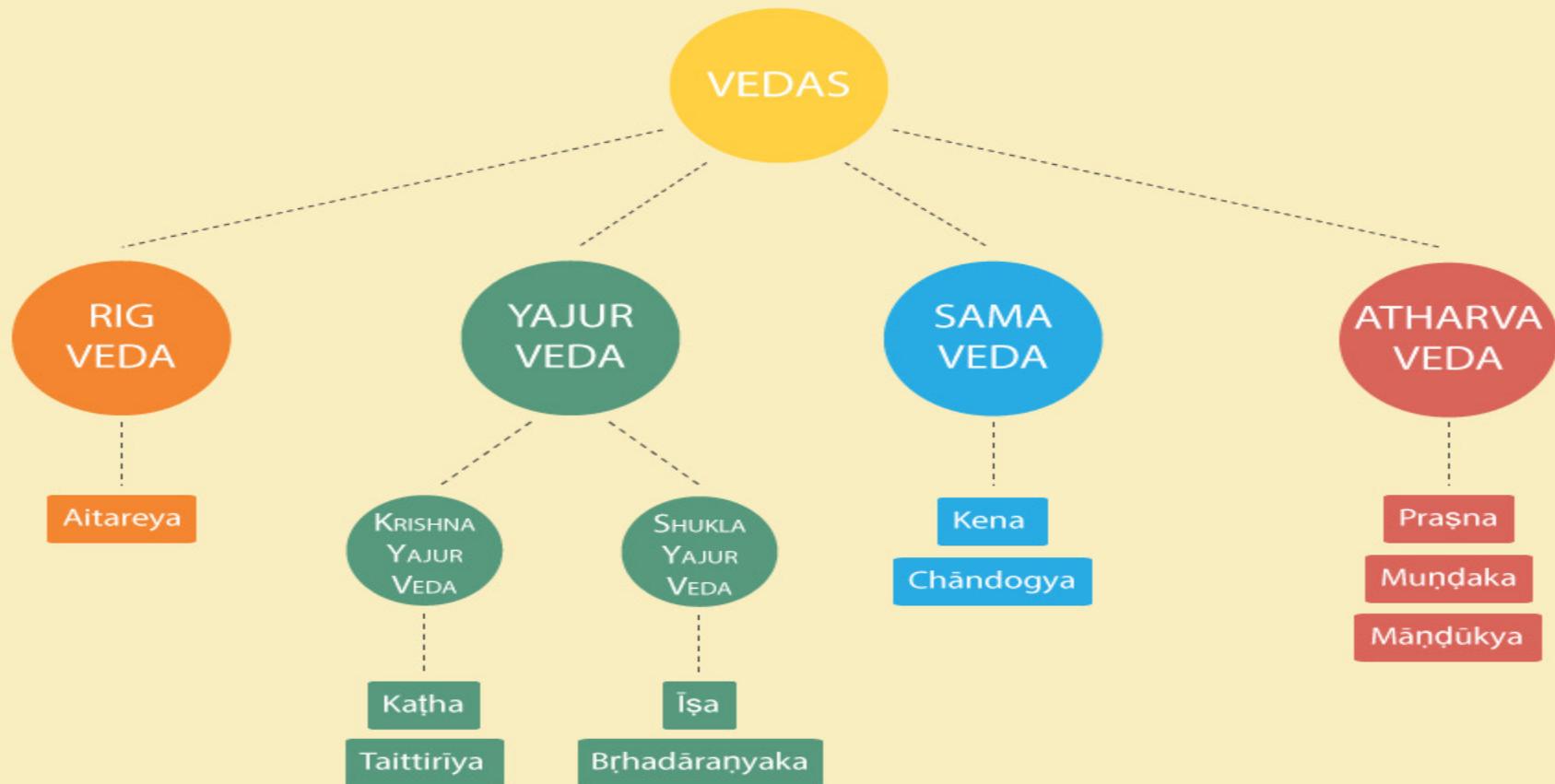

ORDITVA DISATA, TALAKATIA
BRAHMA

ZENITH

MAHAVISHNU

THE 4 VEDAS AND THE 10 MAIN UPANISHADS

DASOPANISHADAH

DASA DANAAM

DAANAHA ITHUKTHE KIM?

GAV /DHENU DAANAM

shutterstock.com · 210025681

**THE DHANAM OF COW TAKES ONE BEYOND ALL
KINDS OF HELLs AND OBTAINS LIBERATION.**

BHOO OR FIEL

**BY DOING THIS, A PERSON IS
FREE FROM GREAT SINS SUCH AS
BRAHMAHATHYA. IT IS BELIEVED
INSTEAD OF GIVING LAND AS
A PIECE OF CHANDANA(SAN
OFFERED IN CASE OF FINANCIAL
THE CHANDANA SMELL IS ASSOCIATED
WITH THE ELEMENT EARTH
FRAGRANCE.**

THILA OR SESA

TILA REFERS TO A BLACK SESAME SEED THAT REMOVES THE SIN IN THOUGHT, SPEECH, AND ACTION.

HIRANYA OR G

**THIS SATISFIES ALL GODS AND SPARES ONE OF THE
SUFFERINGS OF YAMA LOKA.**

AAJYA OR GHE

TO PLEASE DEVAS

VASAS OR VAS

TO SPARE TROUBLE FROM YAMADUTAS

DHAANYA OR CEREALS

TO SPARE TROUBLE FROM THE
GATEKEEPERS OF YAMA LOKA

GUDA OR JAGG

TO TAKE A PERSON TO UTHA

ROUPYA OR SILVER

TO BE EXEMPT FROM SINS AND
REACH HEAVEN.

LAVANAM OR
TO SPARE OF THE FEAR OF

Famous tens

दश दिशः - पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिण, आग्रेय, नैऋत्य, वायव्य,
ईशान्य, ऊर्ध्व, अधस् ।

दशोपनिषदः - ईशा, केन, कठ, प्रश्न, मुण्डक, माण्डूक्य, तैत्तिरीय,
बृहदारण्यक, छान्दोग्य, ऐतरेय ।

दश दानानि - गो, भू, तिल, हिरण्य, आज्य, वासस्, धान्य, गुड,
रूप्य, लवण ।

१लोकः

While feeding a cow

सुरभिवैष्णवीमातः सुरलोके महीयसे ।
ग्रासमुष्टिर्मया दत्ता सुरभे प्रतिगृह्यताम् ॥

Oh Mother ! Surabhi ! (Kamadhenu - the divine cow that yields all our wishes) you are worshipped in heaven also for you are related to Viṣṇu. Here I give a handful of grass, accept it.

